

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Thesavrvs Sacrorvm Ritvvm, Sev Commentaria In Rvbricas Missalis, Et Breviarii Romani.

In quibus origo cuiusque Ritus, causae historicae, vel mysticae, ex
maiorum ingenio, Theoria, Praxis, obligatio, & exquisitus vsus, additis
opportune Decretis omnibus S. Rituum Congreg. quàm breuissimè
explicantur.

Gavanti, Bartolommeo

Venetiis, 1647

De his quae omittuntur in Missa pro Defunctis. 13.

urn:nbn:de:hbz:466:1-9500

contactu Sacramenti contraxerit, sed vt potius suam commemoret in dignitatē, qui se iudicat tantis Sacramentis celebrandis indignum, iuxta illud *Luc. 17. cū hæc omnia feceritis, dicite, serui inuites sumus.*

Ablutionis autem aqua debet in locum mundum diffundi honeste, vt altitudo Sacramenti reuerentius honoretur, *Inno-*

cent. III. libr. 6. cap. 8. vbi de ablutione manuum Episcopi scribit post sumptionem Eucharistia: quo loco non possum non laudare Regulares illos, qui in factitia duo manutergia distincta habere solent; alterum ad abstergendas Sacerdotum manus ante Missam, alterum post Missam.

- 7 *In Missa solemnī Celebrans eadem voce, & modo, quo in Missis priuatis, semel tantum benedicit populo, nisi sit Episcopus: & dicto Euangelio secundum Ioannem, vel alio, vt supra in ministrante Subdiacono librum, si opus est, n̄ discedit cum ministris ordine & modo, quo venerat.*

Ad Benedictionem Celebrantis Ministri aequaliter distantes supra secundum gradum, Diaconus à dextris Subdiaconi, genuflectant versus Altare, eadem ratione, qua post Epistolam, & ante Euangelium genuflexi benedictionem receperūt ab eodem Celebrante, vt supradictum est, nisi sint Canonici: si ita ferri loci consuetudo, & manu pingant sibi Crucem à fronte ad pectus, vt solent laici: nam quamuis post Epistolam, & ante Euangelium, ad Sacerdotis benedictionem id non faciāt, impediti à libro, quem tunc manibus tenent: hoc loco tamen se signare possunt ex loci consuetudine ob rationem allatam supra *num. 1.* Ceteri quoque inferiores ministri genuflexi manent vsque ad

finem benedictionis.

In Ministrante Subdiacono librum. Quē defert eo modo, quo dictum est supra, post Epistolam. Diaconus autē stat quasi medius inter Celebrantem & Subdiaconum, aliquanto post Celebrantem, ne impediatur à lectione, ad: *Et verbum caro factum est,* vel quid simile, genuflectunt prædicti tres versus librum.

In Discedit cum Ministris, Acolythis præeuntibus cum candelabris, procedūt cooperto capite Ministri, post debitam reuerentiam Altari factam, vt initio Missæ, vnus post alium, manibus iunctis, in Sacristia vero, reuerentia facta imagini ab omnibus, & Celebranti à Ministris, deponunt omnes paramenta.

- 8 *Episcopus autem ter benedicit populo etiam in Missis priuatis, vt in Ceremoniali habetur.*

Auctor Benedictionis Episcopalis in Missa fertur esse Martialis Apostolorum discipulus, ex magisterio Apostolatus, *Radulph. proposit. 23.* sed dabatur tantum ante Communionem. Solus autem Papa finita Missa eam dabat, *ex eodem Radulpho ibidem.* abrogata vero est illa ante Communionem, & nunc ex *Inno-cent. III. libro 6. cap. 14.* datur ab omni-

bus vltimo loco: nimirum per verba, *Sit nomen Domini, &c.* *ex Durando cap. 59.* quo teste, *ibidem,* bis dabant aliqui Episcopi, benedictionem solemnem, semel ante, *Agnus Dei,* & iterum in fine Missæ: quos ille ipse monuit, ne in fine benedicerent. Ritus autem, & modus benedictionis huius Episcopalis habetur fuscè in *Cerem. Episc. lib. 1. c. 25.*

De his, quæ omittuntur in Missa pro Defunctis.

XIII.

- 1 *IN Missa pro Defunctis ante Confessionem non dicitur Psalmus, Iudicame Deus: sed pronuntiata Antiphona, Introibo ad Altare Dei, & responso à ministro,*

ministro. Ad Deum qui latificat, &c. dicitur. *V. Adiutorium nostrum, & Confessio cum reliquis, ut supra: Cum celebrans ad Altare incipit Introitum, p non signat se, sed manu dextera extensa, facit signum Crucis super librum, quasi aliquem benedicens: q Non dicitur, Gloria Patri, sed post Psalmum repetitur, Requiem eternam, nec dicitur, Gloria in excelsis, nec Alleluia, nec Iube Domine benedicere, nec Dominus sit in corde meo, nec osculatur librum in fine. Non dicitur Credo, non benedicuntur aqua in Calicem fundenda, dicitur tamen Oratio, Deus qui humane substantia, &c. Cum lauat manus, in Psalmo, Lauabo inter innocentes, non dicitur, Gloria Patri. Ad Agnus Dei, non dicitur, Miserere nobis, cuius loco dicitur, dona eis requiem, nec tertio, dona nobis pacem, cuius loco dicitur, dona eis requiem sempiternam, neque percutitur pectus. Non dicitur prima Oratio ante Communionem, scilicet, Domine Iesu Christe, qui dixisti Apostolis tuis, &c. nec datur pax. In fine non dicitur, Itē Missa est, nec Benedicamus Domino, sed Requiescant in pace, & u non datur benedictio, sed dicto, Placeat, & osculato Altari, dicitur ut supra, In principio erat verbum, &c. Alia omnia, ut in alijs Missis.*

S. Hieronymus Epist. ad Aletium scribit de usitato, Alleluia, in funere Defunctorum. Alcuinus autem cap. de exequijs mortuorum, quem sequitur Amalar. libro 3. cap. 44. excludit à mortuorum Missa omnem latitiā, & suauitatis significationem, docetque fieri ad imitationem Officiorum, quæ aguntur in morte Domini; Hugo Victor. de spec. Miss. obseruat. lib. 3. cap. 37. Cantica latitiæ, aut, de proximi transitu dolentibus non conueniunt. Durandus addit lib. 7. cap. 35. solemnitates & benedictiones quashibet à Missa Defunctorum subtrahi: ex quibus patet, quæ sequuntur.

Psalmi cum precibus dici solitis pro præparatione Sacerdotis ante Missam, omitti quidem possunt, sicuti prohibentur dici ab Episcopo ante Missam Defunctorum, in *Cærimon. Pap. lib. 2. sect. 2. cap. 26. & 28.* non autem omitti debent oscula Crucis in Amictu, Manipulo, & Stola induendis. qua de re dubitauere quidam, eo quod prohibentur oscularum rerum in Missa solemnī.

o Non dicitur, Iudica me Deus. Quia, nec dicitur tempore passionis Domini, ex regula prædicta.

p Non signat se. Facit crucis signum, quasi versus Defunctum, seu Defunctos,

2 In Missa solemnī, non incensatur Altare ad x Introitum, & Subdiaconus finita Epistola, non osculatur manum Celebrantis, y nec benedicuntur: Diaconus non petit benedictionem, nec osculatur Celebrantis manum: non tenentur luminaria

pro quibus celebrat: sinistra vero super librum ponitur.

q Non dicitur, Gloria Patri, &c. Quia nec tempore Passionis: & quia solemnitatem sonant hæc & suauitatem.

r Nec osculatur librum. Osculum Evangelij negat Durand. lib. 4. c. 24. neque dicendum erit, Per Euangelica dicta: ut tit. 6. n. 2. pag. 180. in simili casu expresse notatur. Minister non osculatur ampullas, quas Celebranti porrigit, eadem de causa, quæ modo dicta est.

s Dona eis requiem sempiternam. Habet Durand. ibid. c. 52. idest, animæ & corporis gloriam, quia animæ solius sine corpore non est quies sempiterna.

t Nec datur pax. Vnde omittitur Oratio de pace, Domine Iesu Christe, Durand. lib. 7. cap. 35. quia, inquit, omittitur in triduo ante Pascha mortis Christi: vel ideo non datur, quia non sunt in turbatione huius mundi. Idem libro 4. cap. 53. Vide aliam causam supra titul. 10. numer. 4. pag. 130.

u Non datur benedictio. Vide titulo præcedenti num. 4. quid, si fiat communicatio populi intra Missam: nulla tamen dari debet benedictio, quæ intra Missam non datur, nisi ab Episcopo, ubi moris est.

minaria ad Euangelium, nec portatur incensum, sed duo tantum Acolythi sine candelabris stant vnus à dextris, & alter à sinistris Subdiaconi tenentis librum Euangeliorum. Non incensatur liber, nec in fine Celebrans: nec defertur liber Euangeliorum osculandus. z Oblata & Altare incensantur vt supra: incensatur solus Celebrans, & non incensantur alij. Subdiaconus non tenet Patenam post Celebrantem: sed tempore eleuationis Sacramenti genuflexus in cornu Epistolæ a illud incensat. Ministri cum aliquid porrigunt Celebranti, in hac Missa non osculantur eius manum, neque rem, quæ porrigitur.

Credentia vel nulla, vel simplex cum linteo breui, & candelis accensis, super eam.

x Non incensatur Altare. tradit Durand. lib. 7. cap. 34. quia in veteri lege, inquit, prohibitum fuit oleum, & thus pro peccato offerri. mors autem est poena peccati. parcius igitur in hac Missa, thus adhibetur, dum semel tantum incensatur Altare post oblata, & solus celebrans, non alij.

y Nec benedicitur. &c. Ocho hæc manifeste indicant solemnitatem, & lætitiã, quando fiunt in Missa.

z Oblata, &c. Incensantur oblata, vt præparentur ad consecrationem, & cum

ijs Altare; quod etiam obseruatur in Parasceue. Subdiaconus ministrat à sinistris Celebranti, & in oblatorum incensatione, & in ablutione manuum cum Diacono ministrat mappam ad tergendas Celebrantis manus.

a Illud incensat. Cum non teneat Subdiaconus patenam, quæ solemnitatis indicium est, debet incensare Sacramentum in eiusdem eleuatione, vt à digniore ministro non impedito id fiat, & statim surgit stans in medio, vt alias.

b Nunquam osculantur. &c. Oscula omnia, quæ suauitatem denotant, omitti debent ex prædicta Alcuini Regula.

3 Si distribuenda sunt candelæ, distribuantur post Epistolam, & accendantur d ad Euangelium, ad eleuationem Sacramenti, & post Missam, dum fit Absolutio. e Si habendus est sermo, habeatur finita Missa ante Absolutionem.

c Candelæ. Faces in exequijs Defunctorum in vsu fuere, etiam in exequijs Beatæ Virginis Deiparæ, ex Nicephoro libro 2. cap. 22. in funere Cypr. ex Actis Pontij, & circa funus Constantinij testatur Euseb. lib. 4. in eius vita cap. 66. ad significandum, animas viuere, & defunctos filios lucis esse. lege Durant. lib. primo, de rit. cap. 23. Ex cera communi deberent esse, ex Caremon. Episc. libro 2. cap. 11. quæ luctum indicare videtur.

d Ad Euangelium, &c. Rite ardent ad Euangelium, quo geniti sunt Defuncti; item ad eleuationem Sacramenti, quo enutriti fuerunt; & ad Absolutionem, qua in cælos euehi eosdem desideramus.

qui autem ferunt intorticia ad eleuationem, nõ discedant, nisi peracta communionem; quia non est eo casu standum ab aliquo, vt supra diximus in Missa festiua: & eodem modo candelæ à clero accensæ ardeant vsque ad communionem: argumento à simili sumpto in Purific. Festo B. M. nam variæ Rubricæ se inuicem declarant, & eadem est ratio vtrouque in venerationem Sacramenti.

e Si habendus est sermo, &c. Orationes habebantur funebres, ex Theodor. lib. 2. Hist. Eccles. c. 14. & Niceph. lib. 12. c. 11. & alijs apud Durantum loco cit. sed extra Missam, quia non sunt Homiliæ Euangelij post ipsum habendæ.

4 Finita Missa, si faciendã est Absolutio, Celebrans retrahit se ad cornu Epistolæ, vbi exiit Casula, & deposito Manipulo, g accipit Plumiale nigrum. Subdiaconus medius inter duos Acolythos h cum candelabris accensis i defert Crucem, sicut in processionibus, l precedentibus duobus alijs Acolythis, vno cum Gauant. Kubr. Miss. K Thu.

Thuribulo & nauicula incensi, alio cum vase aqua benedicta & aspersorio: sequitur Celebrans, facta prius Altari reuerentia, & Diaconus à sinistris eius. Subdiaconus cum Cruce, sistit se ad pedes tumuli, seu lectica mortuorum contra Altare, medius inter dictos Acolythos tenentes luminaria: in Celebrans vero ex alia parte in capite loci inter Altare & tumulum, non aliquantulum versus cornu Epistola, ita ut Crucem Subdiaconi respiciat: à sinistris eius Diaconus, & prope eum alij duo Acolythi deferentes Thuribulum, & vas aque benedicta. Interim cantatur Resp. Libera me Domine, & circa illius finem Celebrans ponit incensum in Thuribulum, benedicens illud more solito, ministrante Diacono nauiculam; & finito, Kyrie eleison, incipit intelligibili voce, Pater noster, & secretae prosequendo reliqua, accipit aspersorium de manu Diaconi, & facta Altari reuerentia, comitante eodem Diacono à dextris, & tenente simbriam anteriorem Plumialis, circuens tumulum aspergit illum aqua benedicta, ter à parte dextera, & ter à sinistra, cum transit ante Crucem, profunde inclinatur, Diaconus vero genuflectit; postea de manu eiusdem Diaconi accipit Thuribulum, & eodem modo, quo asperserat, incensat. Et rediens ad pristinum locum, Diacono tenente librum, o iunctis manibus dicit.

f Absolutio. Orabatur post Missam circa Defuncti cadaver, teste Sancto Dionysio de Eccles. Hierarch. & Victore Vicensi. libr. 2. de persecut. Vuandalica, & hæc solemnitas Oratio ita dicta à Victore, à nostris dicitur Absolutio. vtraque enim locum habet post Missam.

*g Accipit Plumiale nigrum. * Ante sermonem accipit, si habendus est. Cereimon. Episc. lib. 2. cap. 11. Quo deficiente maneat in Alba & Stola in modum Crucis ante pectus. part. 1. tit. 19. num. 4. pag. 53. deponant & Ministri Manipulum, vt in simili casu Cereimon. Episc. tradit libro 2. cap. 17.*

h Cum candelabris accensis. Ad honorem Crucifixi afferuntur candelabra cum cereis.

i Defert Crucem, sicut in Processionibus. A Subdiacono defertur, sicut de Cruce Papali scribit Anastasius in Leone IV. vbi significat, ritum esse antiquiorem. faciem Crucifixi versa sit ante Subdiaconum, ita vt terga vertat eidem Subdiacono, vt diximus loco nunc citato numero 3. & sansa allata pag. 52. Imo vero ex hac Rubrica apertissime ritus hic colligitur. nam Celebrans Crucem, & faciem Subdiaconi eam gestantis respicit & consequenter Crucifixi imaginem idem Celebrans conspiciat, cui dum transit, inclinatur: & imago Crucifixi terga vertit

Subdiacono.

l Precedentibus duobus alijs Acolythis, &c. Thuriferarij locus est ante Crucem, semper, quasi sternens odore viam Crucifixi sequenti. Hinc etiam collige, faciem Crucifixi respicere terga præeuntis Thuriferarij.

Alter cum aqua benedicta pariter cum eo procedit, quia in exequijs Defunctorum Thus & Aqua benedicta sunt correlatiua.

Incenso Thure Defunctos honorari debere, probat Baron. ann. 34. num. 312. ex Actis Synodi Calcedonen. Aqua vero benedicta aspergi docet Durand. supra. cap. 35. non ad tollenda peccata venialia, sed vt omnis immundorum spirituum præsentia arceatur: sunt etiam incensationes ad eosdem expellendos, ex Innocentio III. libro 2. de myst. Missæ capit. 17. & ad pellendum odorem malum Defunctorum, ex Beletio cap. 161. & vt ostendatur, quod Defunctus Deo obtulit se in odorem honorum operum; seu, quod Defunctis proficit oratio, quæ est veluti incensum, Psalm. 140. denique tam incensatio, quam aspersio adhibentur in signum societatis & communionis Sacramentorum, quam nobiscum habuerunt Defuncti, dum vixerunt, vnde & Dionysius tradit, quod antiquitus viui mortuos osculabantur in signum vnitatis, quam cum ipsis

ipsis habuerunt; vel in ordine ad Deum, per hæc talia Deo in Defunctis reuerentiam exhibemus; quorum membra credimus fuisse: templa Spiritus Sancti, *Durand. loc. cit.*

Dubitarunt aliqui: An benedicatur incensum, quo immediate adolentur Defuncti? nam in antiquioribus Missalibus nihil præscribitur, neque in modernis Cæremoniali Episcoporum, & Rituali Parochorum: at in Missali recognito aperte iubetur hoc loco ijs verbis: *benedicens illud more solito*. quod triplici decretum est fundamento primo, auctoritate *Cæremon. Pap. lib. 1. sectio. 15. cap. 1.* ubi expresse iubetur benedici incensum pro adolendis Defunctis, & adduntur verba: *Ab illo benedicaris, &c.* Deinde ex *Innoc. III. supr. cit.* incensatio hæc fit præcipue ad expellendos Demones; quæ ratio connotat benedictionem thuris, & thuribuli, ex *Durand. lib. 1. de rit. c. 9. numer. 9.* Demum non aqua simplici, sed benedicta Defunctos aspergimus: ergo etiam thure benedicto erunt incensandi: libri vero in oppositum citati non negant, sed vel omittunt, vel supponunt tanquam visitatum.

in *Celebrans ex aliaparte*. * Dum descendit, habeat birretum in capite, ex *Cæremon. Episc. lib. 2. cap. 11.* ubi agitur de Canoniceis ad lecticam mortuorum. Deinde capite detecto se sinit, ut in *Rubricæ, ex Cæremon. Pap. lib. 1. sect. 15. cap. 1.* non ad caput lecticæ imaginariæ Defuncti, quod variari contingit in Sacer-

dotibus, & alijs. nam Sacerdotis caput versus Altare esse debet, aliorum vero pedes versus Altare, ut dicitur in *Rituale Romano de Exequijs*, sed Celebrans debet esse semper inter Altare, & tumulum, seu lecticam mortuorum, absente corpore; Subdiaconus contra Altare ad pedes lecticæ, seu tumuli. præsentem vero corpore seruatur *Rituale citatum*.

n *Aliquantum versus cornu Epistola*. Ne terga directe vertat Altari, & ut orans Sacerdos vicinior sit Altari.

o *Iunctis manibus, dicit*. Extra Missam dicuntur semper Orationes manibus iunctis: ille namque ritus est Missarum proprius, extendendi scilicet manus, ut supra diximus, initio Missæ. Oratio vero *Absolute*, communiter dicitur; unde & *Absolutio* vocatur, sed potest etiam dici Oratio Missæ, ut in *Rituale Romano* præscribitur. quod conuenit præsertim in die Commemor. omnium Defunctorum, & quando fiunt exequia Prælatorum. *Marcellus* tamen in suo *Cæremon. Papali, lib. 2. cap. 35.* constanter habet in *Absolutione Prælatorum* Orationem, *Absolute*: quod mihi magis placet, addito dignitatis titulo, quam habebat Defunctus, nomini eiusdem.

* Dum fit *Absolutio*, si eleuetur Sacramentum in aliquo altari, neque celebrans, neque Ministri debent genuflectere, ne sacra interrumpatur actio: & rectius fieret, si in ea eleuatione pulsatio campanulæ omitteretur à ministro.

* Deinde *Celebrans* faciens *Crucem* manu dextera super tumulum dicit, *Requiem æternam, &c.*

Et reliqua, ut in Missali. Cantores dicunt: *Requiescant*: licet pro vno fiat *Absolutio*. & præcedente *Cruce* reditur in *Sacristiam*.

* De his, quæ addenda sunt in Missa, quæ celebratur ad Altare, in quo expositum est Sanctissimum Sacramentum. XIV.

Desideratur hic titulus in Rubricis Missalibus a multis; de quo hoc loco, ne desideretur amplius in hisce Commentarijs, sed in *Cærem. Episc. lib. 1.*